ПОЛИТИЧЕСКО ПРЕДСТАВЯНЕ

Нов модел на политическо участие

> *Властта принадлежи на гражданите — не веднъж на четири години, а всеки ден.*
> *Помогни си сам, за да ти помогнат и другите.*

Извлечение от представяне на проекта (работна версия). Името на бъдещата партия не е определено и ще бъде избрано на учредителния конгрес.

1. Защо е нужен нов модел

Българинът отдавна не вярва на политическите партии — и има основание. След десетилетия преход у нас не бе изградена функционираща демократична държава, а модел на пленена държавност, при който властта, ресурсите и обществените решения са концентрирани в тесен политико-икономически кръг. Гласът на гражданите е сведен до формален изборен акт веднъж на четири години. Това състояние не е демокрация, а държава собственост на политическа олигархия — и тъкмо то оставя реалните проблеми (цени, образование, здравеопазване, правосъдие, икономическо и регионално развитие) нерешени, защото политиката се занимава със себе си, а не с тях.

Отговорът ни не е нов лидер, а нова система. Моделът предлага именно това — не поредната идеология, а нов модел на политическо участие: обединение, изградено не около харизматичен лидер, а около прозрачни и справедливи правила, в които всяка общност разпознава своя глас и своето място. Партията се създава да работи като инструмент на гражданите, а не като посредник между обществения ресурс и частния интерес. Това не е заместник на представителната демокрация — то е нейното надграждане.

Историята се променя не от безразличие, а от съзнателно гражданско действие.

Гражданинът не е само избирател. Той е собственик, стопанин и възложител на политическите права, които поверява на своите представители. Доверието не е безплатен кредит — то е инструмент за участие и контрол.

Традиционна партия срещу гражданския модел

Традиционна партия	Гражданският модел
Гласуваш веднъж, после чакаш	Контролираш всеки ден чрез граждански инициативи, петиции и вътрешни референдуми
Решенията идват отгоре надолу	Мандатът се ражда отдолу нагоре, в общностите
Йерархия по връзки и лоялност	Йерархия по заслуги — първични избори по брой гласове
Лидерът се отчита пред себе си	Всеки носител на власт носи лична отговорност и може да бъде отзован
Обединение около идеология или вожд	Обединение около споделени правила и общ интерес

2. Централната идея: обединение чрез участие и контрол

Над всичко стои една обединяваща цел, която дава смисъл на цялата конструкция: изграждане на гражданско общество върху принципите на солидарност, участие и взаимен контрол — в името на обществения интерес. Това не е лозунг, а организиращ принцип, от който произтичат всички структури, процедури и правила.

Изхождаме от едно убеждение: властта принадлежи на хората, а не на затворени политически и икономически кръгове. Определящата ни линия е гражданинът срещу затворения елит и правилата срещу произвола. Затова моделът е съзнателно обърнат към реалните проблеми на хората, а не към идеологическите противопоставяния, които ги разделят.

Три ценности, които ни обединяват

Свобода — на личността, словото и стопанската инициатива, в среда без монополи и привилегии. Справедливост — еднакви правила за всички и върховенство на правото; държавата служи на гражданите. Защита на индивидуалните права — на живот, свобода и собственост; Конституцията ограничава държавата и е щит на човека, не алиби за властта.

Три стълба на политиката

Солидарност	Защита на обществения интерес от опитите на отделни кръгове да блокират общите действия — и защита срещу разделение и противопоставяне между общностите.
Участие	Гражданинът участва пряко в управлението — чрез обвързващи обсъждания, граждански инициативи и референдуми, а не само чрез гласуване на избори.
Взаимен контрол	Властта е под постоянен обществен надзор. Носителите ѝ носят реална отговорност, а гражданите имат право да ги контролират и освобождават.

Седемте принципа, които ни водят

Върховенство на правото · силна, но ограничена от закона държава · гражданско участие и контрол · социална справедливост и солидарност · свобода на словото и медиен плурализъм · честна пазарна икономика без монополи · национален суверенитет — равноправна роля в ЕС и НАТО.

Обединение без унификация

Моделът не иска от общностите да се откажат от своята идентичност, местни приоритети или политически нюанси. Иска само едно: споделен ангажимент към правилата на участието и взаимния контрол. Именно това прави Моделът широко коалиционен проект — не само около идеология, а около процедура. Консерватор и либерал, гражданин от София и от Видин, предприемач и работник, активист и технократ участват при еднакви условия и с еднаква сила.

3. Трите ангажимента, които ни различават

01	Постоянен контрол. Всяко решение на представителите може да бъде оспорено, преразгледано или отменено от членовете чрез вътрешен референдум. Контролът не приключва с вота — той е постоянен.
02	Власт отдолу нагоре. Местните събрания на общностите са корените на системата. Нито един национален орган не работи без мандат, идващ отдолу. Децентрализацията не е декларация — тя е вградена в архитектурата.
03	Заслуги, не връзки. Представителите се излъчват чрез първични избори. Класирането е по обективен критерий — броя получени гласове. Никой не може да бъде назначен над волята на членовете.

4. Как работи моделът: процедурите

Принципите не остават декларации — всеки от тях е институционализиран чрез конкретни органи, срокове и мнозинства. Конструкцията почива на едно ясно разделение: гражданската власт приема политиките и контролира; политическо-изпълнителната ги осъществява пред институциите. Двете се ограничават взаимно, а между тях стоят независими контролни и технически механизми.

Затова, преди отделните процедури, е важно да се разграничат двата носещи органа, които често се смесват — Общото събрание на гражданите и Събранието на представителите. Те не са едно и също и имат различен източник на легитимност, различна функция и различна отчетност.

Орган	Същност, функция и отчетност
ОСГ - Общо събрание на гражданите	Върховният орган — всички редовни членове, при принцип „един член — един глас“. Той е носителят на суверенитета: приема устава и политиките, избира и освобождава органите и може да отмени всяко тяхно решение. ОСГ е принципалът (възложителят) в системата.
СП - Събрание на представителите	Политическо-изпълнителният орган — излъчените чрез първични избори представители, които провеждат политическата линия пред държавните институции. СП действа по делегиран мандат, отчита се пред ОСГ и подлежи на контрол и отзоваване от него. СП е довереникът (пълномощникът).

Накратко: ОСГ е възложителят, СП е довереникът. Представителите вършат политическата работа, но суверенитетът и последната дума остават у гражданското събрание на членовете. Тази асиметрия — а не равенство между двата органа — е същината на модела.

4.1 Местните събрания на общностите — корените

Основната структурна единица е Местното събрание на общността (МСО). То обединява всички редовни членове, живеещи или работещи в дадено населено място, квартал или регион. Тук политическото участие се ражда — не в централата, не в медиите, а в реалната общност. МСО обсъждат местни въпроси, избират делегати за върховния орган пропорционално на размера си, номинират кандидати, инициират референдуми и предлагат политики. Принципът „един член — един глас“ е изходната точка на цялата легитимност.

4.2 Първичните избори — съревнование на способностите и заслугите

Това е сред най-радикалните разлики спрямо досегашната българска политическа практика. В традиционните партии листите и подреждането в тях се определят от тесен ръководен кръг — често на затворени врати и по критерии за лоялност.

Моделът обръща този модел: кой ще представлява организацията, не решава ръководството, а самите членове — чрез открита конкуренция с вътрешно гласуване (първични избори), проведено преди същинските избори.

Механизмът е прозрачен и проверим. Всеки редовен член има право да се кандидатира; всички редовни членове гласуват; а кандидатите се подреждат строго по броя получени гласове. Класирането не е препоръка, а обвързващ резултат — то определя местата в листата. Така партийната йерархия престава да е следствие от вътрешни договорки и се превръща в пряко следствие от вота на членовете.

Конкретните прагове следват типа избори:

- местни избори — излъчват се до 300-те най-добре класирани кандидати;
- парламентарни избори — всички избрани чрез вътрешния вот народни представители;
- президентски избори — кандидатите, достигнали втори тур във вътрешната надпревара. Ефектът е тройна гаранция: листите не се правят на тъмно, а от членската база; издига те подкрепата на хората, а не връзките; и всеки знае защо даден човек е в листата — защото е събрал гласове. За българския контекст това е институционална новост — но не експеримент без покритие: вътрешнопартийните първични избори (primaries) са утвърдена практика в редица западни демокрации и тук са пренесени в прозрачна, дигитално проверима форма.

4.3 Вътрешните референдуми — пряка демокрация в действие

Моделът въвежда три категории вътрешни референдуми — програмни, политически и оперативни — с различни прагове, кворуми и мнозинства. Всеки редовен член има право на лично участие. Решенията, приети с референдум, са задължителни за всички органи. Неизпълнението задейства автоматичен механизъм на отговорност: сигнал до Контролния съвет, публични констатации и право на нов референдум или вот на недоверие.

4.4 Разделението на властите — гаранция срещу концентрация

Партията е изградена с няколко самостоятелни нива на власт, всяко с различен мандат и отчетност. Смесването на мандати е изрично забранено — политическият представител не може едновременно да бъде и контролиращ орган.

Орган	Роля	Ключово правомощие
ОСГ	Общо събрание на гражданите — върховен орган	Приема устава, избира органите, потвърждава или отменя решения
МСО	Местни събрания — основна единица	Излъчват делегати и мандата отдолу нагоре
ИС	Изпълнителен съвет	Оперативно управление в рамките на делегиран мандат
КС	Контролен съвет — независим надзор	Суспензивно вето като пазач на уставосъобразността
СП	Събрание на представителите — политически орган	Провежда политическата линия пред институциите
ПИЩ	Постоянен изборен щаб	Провежда първичните избори

4.5 Дигиталната платформа — инфраструктура на участието

Целият модел се подкрепя от цифрова платформа за гласуване, номинации, дебати и граждански сигнали — техническо средство за уставните дейности, проектирано със защита на личните данни, тайна на вота и проверимост, под надзора на независим наблюдател с достъп до системните дневници. Тя прави участието достъпно за всеки член, независимо къде живее.

5. Обърнато към реалните проблеми, не към противопоставянията

Моделът не е самоцел. Той е средство идеята за гражданско общество да се превърне в конкретна политика. Ето как:

- Задължителни и обвързващи обществени обсъждания при изработване на закони.
- Граждански предложения с достатъчна подкрепа, влизащи пряко в парламентарен дебат.
- Превръщане на обществените съвети от консултативни в реални надзорни органи с право на достъп до информация и обвързващи становища.
- Намаляване на политическите квоти в регулаторните и контролните органи — състав по прозрачни процедури, не по партийни договорки. Приемане на правила за мандатност със строги и безкомпромисни регулаторни механизми, гарантиращи край на мандата.

- Граждански номинации за членовете на ключови независими институции — ЦИК, ВСС и Конституционния съд — чрез публични предложения и открито изслушване.
- Разбиване на монополи и картели; нулева толерантност към корупцията; компактна, професионална и деполитизирана администрация.

6. Покана за участие

Моделът е масова организация, изградена така, че гражданите да могат да се противопоставят на затворените политически елити не с протест отвън, а с участие отвътре — със собствени правила, със собствени представители и със собствен контрол над тях. Силата на модела не идва от един човек, а от мнозинството хора, готови да поемат отговорност за общия интерес.

Не търсим съгласие с готова идея. Търсим хора, готови да задават трудни въпроси и да защитават отговорите си.

Нашият обществен договор: не вярваме в и не обещаваме спасител. Обещаваме нов модел на политическо участие, в който никой политик не стои над волята на гражданите, които остават основен собственик на политическата система. Помогни си сам — за да ти помогнат и другите. Включи се.

Движение „Граждански мегдан“ е инициатор на проекта за партия с нов модел на политическо участие — модел, в който гражданите не само избират, а упражняват взаимен контрол върху своите представители и защита на общия интерес. Не обединение около лидер или идеология, а около прозрачни и справедливи правила, в които всяка общност има глас и тежест.

Каним всеки гражданин, който споделя този модел на отговорност, участие и контрол, да се включи в учредяването. Първата стъпка е кратка анкета на society.bg — тя не обвързва с членство и е началото на пътя към инициативния комитет. Можете да се свържете с нас и в социалните мрежи или на емайл info@society.bg